

РЕЦЕНЗИЈА
НА РАКОПИСОТ СО НАСЛОВ „ДАНОЦИ И ДАНОЧНО СМЕТКОВОДСТВО“
(УЧЕБНИК) ОД ПРОФ. Д-Р ЈАНКА ДИМИТРОВА, ЕКОНОМСКИ ФАКУЛТЕТ,
УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ – ШТИП

Врз основа на одредбите од Статутот и Правилникот за единствените основи за остварување на издавачката дејност на Универзитетот „Гоце Делчев“ – Штип, како и Одлука бр. 1202-123/33 од 210. редовна седница на Наставно-научниот совет на Економскиот факултет, одржана на 25.10.2021 година, избрана е Рецензентска комисија во состав:

- д-р **Оливера Ѓоргиева-Трајковска**, редовен професор, Економски факултет, Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип,
- д-р **Љиљана Конеска**, редовен професор, Економски факултет, Европски универзитет - Скопје,

за изготвување на извештај - рецензија на приложениот ракопис со наслов „ДАНОЦИ И ДАНОЧНО СМЕТКОВОДСТВО“ од авторката д-р Јанка Димитрова, редовен професор, наменет за студентите на прв и на тор циклус студии при Економски факултет при Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип.

По прегледот на ракописот, Комисијата до Наставно-научниот совет на Економски факултет го поднесува следниов

ИЗВЕШТАЈ

Општи податоци за ракописот: Учебникот „ДАНОЦИ И ДАНОЧНО СМЕТКОВОДСТВО“ од проф. д-р Јанка Димитрова претставува континуирана заложба на авторката да ја оформи потребната литература од областа на даноците и даночното сметководство за студентите кои ја проучуваат оваа научна дисциплина односно современа проблематика. Учебникот е подготвен за потребите на студентите од студиските програми: Сметководство и ревизија, Финансии, Бизнис економија и Менаџмент и претприемништво, на Економски факултет во Штип и таа ги содржи сите предвидени содржини што се опфатени во предметната програма Сметководство и ревизија, застапена во четврта академска година (VIII семестар), со неделен фонд на часови 4 (2+1+1).

Значење на предметот кој се обработува во ракописот: Основна цел на ракописот е да им понуди на студентите да се здобијат со знаења во врска со пресметката и евидентирањето на даноците како научна дисциплина. Преку изучување на материјата, студентите ќе се запознаат со деловното право кое предвидува водење на книговодствена евиденција и пресметување, евидентирање и плаќање на даноци, начинот на подготовка на даночна пријава и анализираат данокот од добивка согласно со барањата на законодавството во Република Северна Македонија; го анализираат и утврдуваат данокот на непризнати расходи и данокот од задршка; ги разбираат и применуваат концептите на оданочување на приходот кој го остваруваат физичките лица согласно со Законот за персонален данок од доход, ја применуваат сметководствената евиденција и подготвуваат даночни пријави за Данокот од додадена вредност; ги анализираат и утврдуваат социјалните давачки на плата кои се применуваат во Република Северна Македонија; подготвуваат соодветна сметководствена евиденција за трансакциите со данокот од добивка, персоналниот данок, социјалните давачки на плати и други давачки во согласност со законската регулатива во Република Северна Македонија; ги применуваат концептите на даночно планирање и оптимизација на издатоците за сите даноци во деловните субјекти; ги анализираат трансферните цени и даночните аспекти на трансферните цени согласно со даночното законодавство во Република Северна Македонија; утврдуваат и анализираат одложените даноци согласно со барањата на МСС 12 Даноци од добивка.

Податоци за обемот на ракописот: Проблематиката што е предмет на обработка е претставена во текст од вкупно 286 страници, од кои на 284 страници е претставен

основниот текст, на 2 страници се сместени 44 релевантни библиографски единици, од монографски единици, периодични списанија, статии и интернет страници, домашна и странска литература што ги покрива подрачјата што се третирани во трудот. Обработени се 14 закони коишто ја обработуваат проблематиката од областа на даноците што му даваат посебна поткрепа на овој труд. Текстот во трудот е поткрепен со 5 илустрации и 17 табеларни прегледи (практични примери) за книговодствена евиденција на даночните обврски. Трудот е пишуван во А4 формат со нормален проред, употребен е фонд Arial, големина на буквите 11. Обемот на трудот и неговата содржина ги задоволува критериумите според бројот на часови и според одредбите од Правилникот за единствените основи за остварување на издавачката дејност на Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип.

Податоци за постоење на сличен или ист наслов: Трудот е напишан на оригинален начин и во него е опфатена комплексноста на проблематиката од областа на даноците и даночното сметководство. Во нашата земја досега не постои јавно презентирана литература од оваа област која ги обработува на едно место сите законски решенија кои се однесуваат на деловното право кое предвидува водење на книговодствена евиденција и пресметување, евидентирање и плаќање на даноци, даноците и даночното сметководство, затоа проблематиката разработена со оваа методологија и во овој обем е неопходна за студентите на Економскиот факултет и за студентите кои ги изучуваат сродните економски проблематики и други дисциплини. Може да се каже дека трудот претставува научен материјал со висок квалитет, кој може да се примени за стекнување на широки знаења од доменот на даноците и даночното сметководство, за студентите на додипломски и постдипломски студии, за кандидатите кои полагаат за стекнување со звање овластен ревизор, за сметководителите, за ревизорите, за менаџерите и за пошироката јавност која има интерес за оваа проблематика. Во таа смисла, учебникот претставува едукативен пишан стручен труд кој обработува ваква проблематика кај нас, приспособен на потребите за образование и едукација во областа на економските науки. Затоа сметаме дека овој учебник е особено значаен, како од теоретски, така и од практичен аспект за актуелните и идните професионалци кои се занимаваат со конкретната проблематика.

Краток опис на содржината: Имајќи ги предвид очекуваните трендови за развој на ревизорската професија и ревизијата како научна дисциплина, материјата на овој високошколски учебник е компониран во два дела: *прв дел* – Деловно право – рамка за започнување и водење бизнис и *втор дел* – Даноци и даночен систем, во кои се обработени теоретските аспекти на деловното право и теоретските аспекти на даночната регулатива и пресметувањето и евидентирањето на даноците во книговодствената евиденција.

Првиот дел е со наслов *дел Деловно право – рамка за започнување и водење бизнис* и во него се опфатени 7 тематски поглавја: *Поглавје 1* – Закон за трговски друштва, *Поглавје 2* – Престанок на трговските друштва, *Поглавје 3* – Хартии од вредност, *Поглавје 4* – Облигациони односи, *Поглавје 5* – Организација на ревизорите *Поглавје 6* – Вршење на сметководствени работи и *Поглавје 7* – Сметководство на непрофитни организации.

Вториот дел е со наслов *Даноци и даночен систем* и во него се опфатени 7 тематски поглавја: *Поглавје 1* – Данок на доход, *Поглавје 2* – Данок на добивка, *Поглавје 3* – Данок на додадена вредност, *Поглавје 4* – Акцизи, *Поглавје 5* – Даноци на имот, *Поглавје 6* – Придонеси за задолжително социјално осигурување, *Поглавје 7* – Сметководствена евиденција на даноците.

Пред да ги истакнеме нашите оценки за трудот, како и предлогот, најнапред во скратена форма ќе ја презентираме неговата содржина.

Првиот дел од учебникот е посветен на деловното право како рамка за започнување и водење на бизнис. Деловното право ги разгледува сите закони кои дискутираат како ефективно да се формира и води бизнис. Ова ги вклучува сите закони што регулираат како да започнете, купите, управувате и затворате или продавате секаков вид бизнис. Деловните закони ги воспоставуваат правилата што треба да ги следат сите бизниси. Предмет на проучување на ова поглавје се Законот за трговски друштва, Законот за стечај и стечајна

постапка, Законот за облигациони односи, Законот за хартии од вредност, Законот за акцизи и законот за работни односи како и Законот за сметководствени работи и Законот за ревизија како исклучително важни професии кои особено се грижат за правилното и успешното работење на деловните субјекти.

Во *првото поглавје* од првиот дел на учебникот е обработен Законот за трговски друштва, во кој се уредува/уредуваат: трговецот (според дејноста, формата, природата и обемот на дејноста, уписот); трговецот - поединец; основната главнина; уделите и акциите; договорот за друштвото; односно статутот на друштвото; преддруштвото; времето на траење на друштвото; својството на правно лице на друштвото (правниот субјективитет); подружниците; одговорноста за обврските на друштвото; посебната одговорност на содружниците, односно на акционерите; лицата кои можат, односно лицата кои не можат да основаат друштво; условите под кои странско лице може да биде содружник, односно акционер; правата на странските лица; ништовноста на друштвото; влоговите (парични и непарични); забраната за ослободување од обврската за уплата, односно внесување на влог; учеството во добивката; правото на информираност на содружникот, односно на акционерот; правниот режим на имотот на друштвото; заштитата на правата на содружниците, односно на акционерите пред судот; оцената на законитоста; белезите на трговското друштво (фирмата, седиштето, предметот на работење); застапувањето (застапник по закон, застапник по полномошно и полномошник по вработување); трговскиот полномошник; трговскиот патник; трговскиот регистар; уписите во трговскиот регистар и нивното објавување; условите за основање, управувањето, надзорот; намалувањето и зголемувањето на основната главнина; односите меѓу содружниците, односно акционерите; и другите прашања коишто се од значење за различните форми на трговските друштва-јавното трговско друштво, командитното друштво, друштвото со ограничена одговорност, акционерското друштво и командитното друштво со акции; големите зделки и зделките на друштвото со заинтересирана страна; трговските книги; годишните сметки и финансиските извештаи и нивната ревизија; дивидендата; учеството во други трговски друштва (поврзани друштва); консолидираните годишни сметки и консолидираните финансиски извештаи; преобразбата на друштвото од една во друга форма на друштво; присоединувањето, спојувањето и поделбата на друштвата.

Второто поглавје од првиот дел е посветено на можностите за престанок на трговските друштва, при што детално се обработени ликвидацијата и стечајот и стечајната постапка. Ликвидацијата ја спроведува ликвидатор, а стечајната постапка ја спроведува стечаен управник. Ликвидацијата се спроведува согласно со ЗТД, а стечајната постапка согласно со Законот за стечај.

Хартиите од вредност се разработени во *третото поглавје*, каде што посебен осврт е направен на финансиските деривативи, акциите и обврзниците, како и правата кои произлегуваат од нив и краткорочните хартии од вредност како што се благајничките записи, депозитниот сертификат...

Поглавје 4 е посветено на облигационите односи. Овде се разработени најважните поенти од Законот за облигациони односи со кој се уредуваат основите на облигационите односи, договорните и други облигациони односи во прометот на стоки и услуги, учесници во облигационите односи - правни и физички лица кои во прометот слободно ги уредуваат облигационите односи во согласност со Уставот, законите и добрите обичаи. Учесниците во облигациониот однос се рамноправни. Обработени се најважните форми на договори и правата и обврските кои произлегуваат од истите.

Потребата од спроведување на ревизија на финансиските извештаи е пропишана во сите напред обработени законски решенија. Токму затоа во *Поглавје 5* е направен осврт на Ревизорската професија во Македонија, со посебен осврт на законската и институционалната рамка за профилирање на ревизорите и ревизорската професија, спроведување на ревизорските постапки и издавање на ревизорско мислење, како и контрола на квалитет во ревизијата. Презентирани се организацијата и функционирањето на Институтот на овластени ревизори.

Поглавје 6 е со наслов *Вршење на сметководствени работи*. Овде е направена разработка на Законот за вршење на сметководствени работи со посебен осврт на обврзниците за сметководство, условите за стекнување звање сметководител/овластен сметководител, функционирањето на Институтот на сметководители/овластени сметководители, како и контролата на квалитет на сметководителите. Поимно определување и перспективи и соодветна примена на професионалниот скептицизам. Идентификувани се закани и потенцијалните можности за унапредување на примената на професионалниот скептицизам на ниво на поединечен ревизор, на ниво на тим на ангажман, на ниво на ревизорска фирма односно на ниво на ревизорска професија.

Седмото поглавје од првиот дел е посветено на сметководството на непрофитните организации. Разработен е Законот за сметководство на непрофитни организации во кој е уредено водењето на сметководството, деловните книги, сметководствените документи и обработката на податоците, признавањето на приходите и расходите, проценувањето на билансните позиции, ревалоризацијата, финансиските извештаи, доставувањето на финансиските извештаи и други прашања во врска со сметководството на стопанската интересна заедница, здруженија на граѓани и фондации, други облици на здружување, политичките партии, верските заедници, религиозните групи и други, Црвениот крст на Република Македонија, здруженија на странци, странски и меѓународни невладини организации, хуманитарни организации и здруженија, синдикатите и други правни лица основани со посебни прописи од кои произлегува дека се непрофитни организации, доколку поинаку не е регулирано со друг пропис.

Содржината на 7-те тематски поглавјата од вториот дел на овој учебник со наслов *Даноци и даночен систем* ја презентираме подолу.

Во *Поглавје 1 – Данок на доход* е обработен Законот за личен доход во кој е уредено оданочувањето на личниот доход на физичките лица, обврзникот за плаќање на данокот на личен доход, даночната основа за пресметување на данокот на личен доход, даночните стапки, роковите за плаќање на данокот на личен доход, како и други прашања кои се значајни за утврдување и плаќање на данокот на личен доход.

Насловот на *Поглавје 2 - Данок на добивка* укажува дека овде е разработен Законот за данок на добивка во кој се уредени: начинот на оданочување на добивката, стапката по која се пресметува данокот на добивка, обврзниците за плаќање на данокот на добивка, даночната основа за пресметување на данокот на добивка, роковите за плаќање на данокот на добивка, даночно признаени и непризнаени расходи, како и други прашања кои се значајни за утврдување и плаќање на данокот на добивка.

Данок на додадена вредност е предмет на разработка во *Поглавје 3*. Со Законот за данок на додадена вредност од 1.4.2000 година е воведен данокот на додадена вредност со кој се утврдуваат даночните обврзници, начинот на неговото пресметување, даночните обврски и ослободувања, како и роковите за пресметување и плаќање. Данокот на додадена вредност, како општ потрошувачки данок, се пресметува и плаќа во сите фази на производството и трговијата, како и во целокупниот услужен сектор, освен ако не е поинаку пропишано.

Во *Поглавје 4 – Акцизи*, акцизите се јавна давачка и се приход во Буџетот на Република Македонија. Со Закон за акцизи се уредуваат акцизите за добрата подлежни на акциза, во поглед на начинот на настанување, пресметување и плаќање на акцизите на акцизното подрачје на Република Македонија, правата и обврските на акцизните обврзници и надлежниот царински орган во врска со акцизните добра, вклучувајќи ја постапката за надзор и следење на движењето на акцизните добра. Царинскиот орган е единствен надлежен орган за спроведување на Законот за царини и на прописите донесени врз основа на истиот.

На даноците на имот авторот го посветил **петтото поглавје** во учебникот. Овде се разработени трите видови даноци на имот и тоа:

- Данок на имот;
- Данок на наследство и подарок и
- Данок на промет на недвижности.

Во Поглавје 6 – Придонеси за задолжително социјално осигурување со Законот за придонеси за задолжително социјално осигурување се уредуваат видовите на придонеси за задолжително социјално осигурување, обврзниците за плаќање на придонеси, обврзниците за пресметка и уплата на придонеси, основниците на кои се плаќаат придонеси, стапките на придонеси, начинот на пресметка, роковите на плаќање на придонеси, контрола на пресметување и уплата на придонеси, како и други прашања кои се значајни за утврдување и плаќање на придонесите.

Со плаќање на придонесите се обезбедуваат средства за финансирање на задолжителното социјално осигурување. Средствата од придонесите се јавни давачки над кои контрола врши Министерството за финансии, а на располагање на институциите за задолжително социјално осигурување, основани со закони кои го уредуваат системот на задолжително социјално осигурување, за намени утврдени во согласност со тие закони.

Во Поглавје 7 – Сметководствена евиденција на даноците е презентирана сметководствената евиденција на даноците за кои даночен должник се правните лица. Низ практични примери е презентирано книжењето на сите видови даноци кои се теоретски презентирани во претходните поглавја.

Навремена и точна евиденција на даноците е од исклучителна важност за секој деловен субјект, бидејќи така се оневозможува соочување со законски глоби и казни кои можат да предизвикаат проблеми во работењето па дури и забрана за вршење на дејност.

ЗАКЛУЧОК

Учебникот „ДАНОЦИ И ДАНОЧНО СМЕТКОВОДСТВО” од професор д-р Јанка Димитрова е систематски и логички подреден на современ начин. Во двата дела (тематски целини) се обработени теоретските аспекти на деловното право и теоретските аспекти на даночната регулатива и пресметувањето и евидентирањето на даноците во книговодствената евиденција. Материјата е презентирана со јасен, студиозен, стручно-методолошки пристап и низ бројни практични примери. Поради ваквиот стил и модел на презентираниот материјал студентите ќе можат без тешкотија да ја совладаат оваа материја. Трудот е поткрепен со бројни документарни и табеларни прегледи, како основа на анализите, истражувањата и констатациите по клучните прашања содржани во трудот. Тие исто така претставуваат аргументација и одговор на бројните прашања за важноста од познавање на даночната регулатива и почитување на истата.

Трудот заслужува внимание поради неговата актуелност и методолошки пристап во истражувањето, кој може да се оцени како интегрален, целисходен и исцрпен според широчината на опфатот на спроведените истражувања и информации. Сметаме дека овој труд ќе предизвика голем интерес кај нашата јавност, ќе им овозможи на студентите од економските и сродни научни дисциплини да се стекнат со потребните знаења за оваа област, а ќе даде придонес и во научната и стручната јавност и затоа со големо задоволство препорачуваме да биде објавен.

Врз основа на изнесеното, имаме особена чест на **Научно-наставниот совет на Економскиот факултет во Штип да му предложиме овој учебник со наслов „ДАНОЦИ И ДАНОЧНО СМЕТКОВОДСТВО” од професор д-р Јанка Димитрова да го одобри за издавање.**

РЕЦЕНЗЕНТСКА КОМИСИЈА

Д-р Оливера Ѓоргиева-Трајковска, редовен професор, с.р.
Д-р Љиљана Конеска, редовен професор, с.р.